

Золотницька Ю. В., к.е.н., доцент,
*Житомирський національний агроекологічний університет
м. Житомир, Україна*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Метою здійснення будь-якої підприємницької діяльності є отримання максимального прибутку. Податки є однією зі статей витрат, яка зменшує чистий прибуток підприємства. Тому суб'єкти господарювання, з метою мінімізації витрат, також зацікавлені й у оптимізації податкових платежів. Однак, прагнучі мінімізувати податкове навантаження, платники податків повинні керуватися лише правомірними методами та прийомами.

Одним із базових інструментів ефективності ведення бізнесу є податкове планування, яке стає підґрунтям для встановлення паритетних відносин між суб'єктами господарювання та державою.

Дослідженню теоретичних аспектів податкового навантаження та їх практичної реалізації присвячені праці зарубіжних вчених, таких як Н.Я. Бенч, Дж. Вілсон, О.М. Лімбан, Д. Мітчел та інших. Практичну реалізацію інструментарію розрахунку податкового навантаження за вітчизняною системою оподаткування у своїх працях висвітлювали Т.А. Васильєва, О.М. Десятнюк, В.М. Кміть, П.Т. Колісниченко, Ю.М. Кушнірчук, Н.М. Левченко, А.М. Соколовська та інші.

Питання формування та реалізації облікової політики в частині податкового планування підприємств знайшли відображення в працях українських вчених: М.Т. Білухи, М.В. Кужельного, О.А. Нужної, В.Г. Швеця та інших. Незважаючи на вагомий внесок проведених досліджень щодо оцінки впливу та застосовуваних методів оптимізації податкового навантаження на ефективність господарювання платників податків, питання запровадження відповідного обліково-аналітичного забезпечення податкового планування залишаються відкритими.

Запровадження системи податкового планування на підприємстві не ставить за мету приховувати прибутки. Проте до питання сумлінної сплати всіх податків суб'єкт господарювання повинен підходити зважено та розсудливо. Тому, позитивно, коли здійснення підприємницької діяльності відбувається в умовах отримання якихось податкових пільг або мінімізації податкових платежів. Мінімізація податків повинна розглядатися не з точки зору їх безпосереднього зниження, а за умови збільшення доходів підприємства після сплати податків. Отже, в основу податкового планування з метою мінімізації податків слід покласти їх оптимізацію, як засіб вибору ефективного способу управління фінансовими ресурсами.

Застосування тих чи інших інструментів оптимізації податків слід здійснювати не з метою мінімізації конкретного податку, а з метою збільшення усіх фінансових ресурсів підприємства в цілому. У зв'язку з цим можна виокремити наступні групи податків:

1. Податки, які можуть бути віднесені до витрат (загальнодержавні та місцеві податки). Їх зниження призводить до зниження витрат та збільшення бази для нарахування податку на прибуток. Отже, їх мінімізація частково нівелюється нарахованим податком на прибуток.

2. Податки, які включаються до ціни готової продукції, товару, наданих послуг (акцизний збір, ПДВ). Важливо збільшувати елементи, які призводять до їх зниження (наприклад, податковий кредит з ПДВ).

3. Податки з прибутку (податок на прибуток, єдиний податок III група). Слід зважено підходити до формування бази оподаткування.

Тому ефективність управлінських рішень зростатиме в умовах запровадження системи податкового планування, що реалізовуватиметься в рамках єдиного стратегічного плану розвитку діяльності підприємства. Організація податкового планування повинна охоплювати наступні етапи (рис.).

Для визначення величини податкового навантаження та оцінки ефективності податкової політики суб'єктів господарювання застосовують систему показників, які дозволяють:

- оцінити рівень податкового навантаження;
- проаналізувати вплив окремих заходів податкового планування на величину податкових зобов'язань;
- визначити ефективність податкового планування та податкової політики.

Зазначені показники можуть бути виміряні у абсолютних або відносних величинах та є універсальними для будь-якої галузі економіки (табл.).

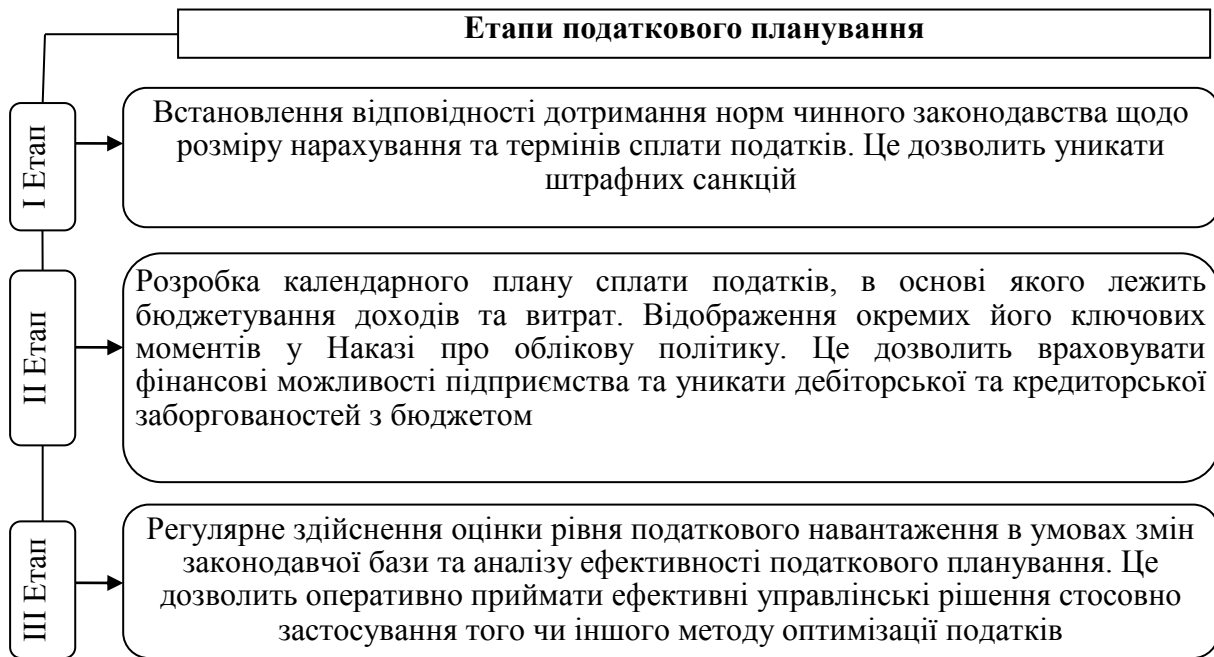

Рис. Організація податкового планування на підприємстві

Таблиця

Основні показники для визначення ефективності податкового планування суб'єктів господарювання

Найменування показника	Формула	Значення
Зміна розміру податкових платежів (абсолютне значення)	$\Pi_a = \Pi_1 - \Pi_0$	де Π_1, Π_0 – загальна сума податків, відповідно у базовому (плановому) та звітному періоді (грн.)
Зміна розміру податкових платежів (відносне значення)	$\Pi_e = \Pi_1 * \frac{O_p}{O_{po}} - \Pi_0$	де O_{po}, O_p - обсяг реалізації відповідно у базовому (плановому) та звітному періоді
Загальний коефіцієнт оподаткування прибутку підприємства	$K_{oz} = \Pi_q / \Pi_{np}$	де Π_q – чистий прибуток підприємства, отриманий від усіх видів діяльності за певний період, Π_{np} – прямі податкові платежі за даний період (грн.)
Коефіцієнт використання податкових пільг	$K_{nn} = 3 / \Pi$	де 3 – сума податкових пільг згідно з чинним законодавством (грн.), Π – загальна сума податкових платежів підприємства (грн.)
Коефіцієнт ефективності податкової політики підприємства	$K_{enn} = E_{n1} / \Pi_0$	де E_{n1} - економія податкових платежів завдяки податковому плануванню в певному періоді (грн.), Π_0 – сума податкових платежів у базовому періоді (грн.)

Джерело: узагальнено за [3]

Застосування показників оцінки рівня ефективності податкової політики та податкового планування повинно бути чітко прописаним у Наказі про облікову політику підприємства. Оскільки облікова політика є інструментом податкового

планування, то підприємством самостійно визначається підхід до практичної реалізації моментів оптимізації податків:

1. У єдиному Наказі про облікову політику питання податкового планування відображаються по кожному податку окремо.

2. Податкове планування щодо сплачуваних податків затверджується у Додатках до Наказу про облікову політику [1].

Основними завданнями облікової політики з метою оптимізації оподаткування є:

- забезпечити на належному рівні організацію податкового обліку;
- розробити систему податкових реєстрів;
- затвердити графік документообігу для інформаційного забезпечення формування показників у податкових реєстрах;
- безперервно проводити моніторинг податкового законодавства, з метою визначення непрямих податків;
- здійснювати контроль за дотриманням чинного законодавства в частині нарахування та сплати податків тощо.

Підсумовуючи викладене, слід визнати вагомість належним чином організованого обліково-аналітичного забезпечення для реалізації ефективної податкової політики суб'єктів господарювання. Формування підприємствами зваженої облікової політики та застосування певних аналітичних підходів щодо оптимізації податків, слід здійснювати в рамках чинного податкового законодавства із врахуванням варіативності у облікових методиках. Це сприятиме підвищенню економічної ефективності діяльності суб'єктів господарювання та, водночас, зростанню податкових надходжень до бюджету.

Література:

1. Нужна О.А. Проблеми формування облікової політики підприємства в цілях оподаткування / О.А. Нужна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis.../cgiirbis_64.exe?
2. Питель С. Облікова політика як інструмент податкового планування / С. Питель // Економічний аналіз. – 2010 р. – Випуск 6. – С. 138-140.
3. Ткачик Л.П. Методика проведення податкового аналізу суб'єктами підприємництва / Л.П. Ткачик // Потенціал стійкого розвитку та фінансова безпека соціально-економічних систем: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. – м. Сімферополь – смт. Гурзуф, 17-18 жовтня 2013 р. – С. 81-84.